

הנאשם מעלול בניירות, אשווה אותם, אסבירם בתנועות ידיים, תוך הדגשת הדברים בתנועות העם הנובע שלו

אייכמן האמין כי הוא יעמוד למשפט — אייפס, אייפס. 15 שנה הכין את הגנתו לקראת יום זה.

המיבחן העליון

אייכמן עצמו סבר, כנראה, כי הוא נע על קרקע מוצקה, וכי הוא שולט היטב בחומר, ואומנם, בידעו את הזיגוגן המשרדי הנאצי, את הנוהל המינהלי ואת שאר הפרטים הקטנים הדרושים להערכתו של המיסמך, היה לו יתרון מסוים על התביעה. ביום הראשון של עדותו עוד היה אייכמן מתוח, כפי שניכר היטב בהעזיות פיו. אולם ביום השני נעלמו ההעזיות כימעט כליל, וביום השלישי היה משוחרר לגמרי. בישובו כפוף על המיסמכים, החל מפליג אפילו בתנועות יד בעט הנובע שבידו הימנית. כאשר קם, כדי לענות על שאלתו של שופט, גם לא עמד כלכך מתוח כמו בהתחלה. (השבוע כתב

הנאשם. לא פעם אמר לשופטים: "הנאשם מזכיר לי כי יש עוד מיסמך בעניין זה...". בכמה נקודות הורגשה היטב ידו המדריכה של סרבאציוס. דוגמה בולטת: יחסו של אייכמן למפקדו, ראש-הגסטאפו היינריך מילר. בחקירתו על-ידי המפקד לם הקפיד אייכמן להגן על מילר, כאדם שלא הסכים להשמדה, אך לא יכול היה להפסיק אותה. בינתיים הספיק הסניגור להסביר למרשו כי הגנה זו על מילר היא שטות. השבוע הטיל אייכמן את כל האשמה על מילר. מילר הוא שנתן את כל הפקודות, שהפעיל אפילו את פקודיו של אייכמן שלא בדעתו. האם גילה סרבאציוס לאייכמן כי מילר מת, או שהוא נימצא במקום בטוח?

גם את יחסו לגלובקה שינה אייכמן בהשפעת סניגורו (ראו הנידון). בפני הפקד לם לא האשים אייכמן את גלובקה ברורות. בסיום עדותו, הגישה לו הלישכה 06 רשימה ארוכה של שמות, ביקשה אותו להביע את דעתו עליהם. אחד השמות ברשימה היה האנס גלובקה. אייכמן השאיר את הרשימה בידו עד שהתייעץ עם סרבאציוס, סירב לאחר מכן להעיר את הערותיו.

השבוע השמיצו אייכמן וגלובקה איש את רעהו בחימה שפוכה. שני המשמידים ניסו לגולל איש על רעהו את האחריות ששניהם שותפים לה. יתכן כי גלובקה הגיע השבוע לכלל מסקנה שטעה כאשר סירב לשלם את שכר-סירחתו של סרבאציוס מן הקרנות הממשלתיות הסודיות העומדות לרשותו. מתוך בטחון מופרז שהתביעה הישראלית תחפה עליו, כדי למצוא חן בעיני אדוואר.

בפני הפקד לם טען אייכמן כי אין הוא זוכר מה פירושו של "חשבון ו" — "חשבון הבנק שמבקש-ההגירה היהודיים נאלצו להעביר אליו חלק ניכר מרכושם כ"תרומה". עתה, לפתע, זכר אייכמן את חשבון ו' היטב. טען אייכמן השבוע: מאחר שלפי החוק עמדו היהודים להפסיד ממילא את כל רכושם, הם נתבקשו לתרום חלק ממנו למימון פעולות המוסדות היהודיים. כך הגיע הכסף לידי הס.ס., ולא לידי משרד-הואצ'ר.

האמת: "תרומות" היהודים שימשו למימון פעולות מנגנון-ההשמדה של הס.ס. זהו, אולי, הפרש המחלחל ביותר של כל השואה: היהודים שילמו בעצמם את הוצאות השמדתם. כאשר הזכיר אייכמן כי כל יהודי נדרש לשלם 50 מארק (כ־25 לירות) עבור נסיעתו לאושוויץ, הפליט מישהו בקהל "הה!" שהידדה באולם כולו.

בסך הכל, היו זכר סתירות מעטות מאוד בין עדותו של אייכמן במשפט, לבין ששת כרכי חקירתו, שזכר מומן לכינוי "כל כתבי אייכמן". היה זה הישג ניכר לנאשם. סתירה ברורה אחת היתה בהתחלת שתי העדויות. בקומו להישבע, אמר אייכמן כי הוא מאמין באלוהים, אך אינו שייך לשום חוג כנסייתי, אינו מוכן להישבע על הברית החדשה. במתיחת דבריו באוניו הפקד לם אמר אייכמן: "עד שנת 1937 השתייכתי לכנסייה האבנגלית. אחר-כך פרשתי ממנה. במרוצת 15 השנים, מאז 1945, כאשר אספתי הכרות חדשות אחרי כל מה שעבר, מצאתי את הדרך הפנימית חזרה, מבחינה פנימית. אבל לא הצטרפתי שוב ל'כנסייה באופן רשמי, כי התביישתי לעשות זאת."

אדריכל ההגנה

אדריכל האמיתי של ההגנה לא היה הד"ר סרבאציוס. שמו: אדולף אייכמן. כי ההגנה לא נבנתה בשיתות במחנה ג'אלמי, או בחדר-הפגישה שמאחורי אולם בית-המשפט, בו מתייעצים אייכמן וסניגורו מדי יום ביומו על העדות שתימסר למחרת היום. היא כבר היתה מוכנה ומוזמנה בראשו של אדולף אייכמן כאשר ירדה המהלומה הישראלית על ראש זה, לפני 13 חודש.

15 השנים שעברו מסוף המלחמה עד לחטיפה, לא היה לאדולף אייכמן שום עיסוק רציני חוץ מאשר להכין את הגנתו. הוא קרא כל מילה שהופיעה בעתונים ובספרים ביחס להשמדה. את הספרים העיקריים — כגון ספריהם של רודולף הוס, רייטלינגר ופוליאקוף-וולף — למד כימעט על-פה.

כל המיסמכים החשובים שהוגשו במשפט אייכמן התפרסמו מומן בספרים אלה, נידונו בהרחבה בנירנברג. אייכמן לאגד אותם. הוא ידע היטב מה חומר-הראיות העיקרי הקיים נגדו, ומה הבקיעים והחורים בחומר זה. בהתאם לכך הכין את הגנתו. הוא גיבש לעצמו תשובות מפורטות כימעט לכל אחד מן המיסמכים, עיבד בהדרגה, במרוצת השנים, מיבנה שלם ומסועף של סניגוריה. אחרי שינון כה רב, יתכן כי אייכמן עצמו כבר אינו מבהין בין התמונה שצויר לעצמו, לבין המציאות כפי שהיתה. קרוב לחדאי כי שיכנע את עצמו מומן כי הדברים אומנם היו כפי שהוא מתאר אותם.

השבוע הסתמך אייכמן כמה פעמים על הדברים שאמר לעתונאי וילם זאסן, זמן ניכר לפני חטיפתו. בעת ההשואה העצמית לפונטיס פילאטוס הכריז: "איני אומר זאת מפני שאני עומד לדין בישראל. את הדברים האלה אמרתי בלבי גם בארגנטינה, כשלא העליתי על הדעת שיום יבוא ויעמידוני לדין בירושלים." אולם אייכמן לא דיבר מעולם מבלי לחשוב על המישט הצפוי לו. אף שלא ידע אם יעמוד למשפט, היכן ומתי — הכין בלבו את ההגנה.

ימים מעטים אחרי הבאתו ארצה, לפני למעלה משנה, אמר לפקד לם: "כבר בחודש ינואר השנה ניבאו לי כי השנה יעמידו אותי למשפט. בדיוק כך גם אמרו לי כי לא אעבור את שנת חיי 56". הדבר הראשון מתגשם עתה, וגם הדבר השני הוא — כך אני מאמין — בלתי נמנע.

* בטחון שלא היה בלתי-מוצדק. התביעה, שהגישה כל מיסמן הקשור ברדיפת יהודי גרמניה, לא הגישה את עשרות המיסמכים הקשורים בפעולתו של גלובקה, בקשר עם שינוי שמות היהודים, הפירושים לחוקי נירנברג, שליחיות גלובקה לצייה, לסלובקיה ולחבל ממל. התביעה הגישה רק מיסמן בודד אחד, בלתי-חשוב יחסית, בו מופיע שמו של גלובקה כמשתתף בישיבה בענייני אורחות היהודים. לישכת 06 לא חקרה את אייכמן גם ביחס למיסמן זה.

ד"ר רוברט סרבאציוס מנסח שאלה מדריכה לנאשם

יהודי מחוקי-לארץ לטוביה פרידמן בחיפה, שאל מדוע מותר לאייכמן לשבת בעוד שהיהודים נאלצו לעמוד בחקירות הגסטאפו. פרידמן העביר מיכתב זה לשופטים. לעיתים ניכר על פניו של אייכמן שהוא רוצה לעזור לשופטים ולמשפטנים להבין פרטים, שעז רצונו לשמש כמורה. היה זה, בדרך כלל, כאשר נתקלו התורגמנים במונח נאצי מובהק, שלא הבינו את תוכנו. אז היה נדמה כאילו מרחף על שפתיו רמז של חיוך, כדרכו של אדם היודע יותר מן הזולת.

כך היה כאשר התחבטו התורגמנים והשופטים בהבנת המושג הנאצי Hoheitstraeger ("נושא הריבונות", היינו ראש המינהל הממלכתי באיזור מסויים), או המילים Feder-führend bearbeiten ("עיסוד הנושא תוך משיכת קולמוס", היינו ריכוז הטיפול בעניין מסויים, בו שותפים משרדים שונים, במקום אחד. גם השמדת ששה מיליון יהודים היה, בעיקרו, עניין של "משיכת קולמוס" משרדית).

אכן, אייכמן לא הגיע עדיין אל המיבחן האמיתי — והוא ידע זאת. מיבחן זה יבוא בעת חקירתו שתיוערב. האוזר, בראור ובך ישובו מולו, עקבו אחרי כל מילה שיצאה מפיו. רוב קציני הלישכה 06, שאספו את החומר נגדו, ישבו בשורה הראשונה באולם, רשמו לעצמם הערות לשאלות שתיוערב.

כאשר יקום הד"ר סרבאציוס ויאמר: "סימתי את חקירתני", תבוא השעה הגדולה של המשפט: ההתמודדות הישירה האוונר-אייכמן. האם יעלה בידו היועץ המשפטי הממושקף לרסק את המיבנה המסועף, שהקים אייכמן במשך 15 שנה, להגנתו? האם ציליה אייכמן לשמור על קור-רוחו ולהתחפר בניירותיו גם מול ההתקפה המרוכזת של התביעה?

האם הוא יישבר? זאת היתה השאלה הגדולה, שריחפה השבוע באולם בית-המשפט — לנגד עיני התובעים, הסניגור, השופטים, העתונאים. וגם לנגד עיני אדולף אייכמן עצמו. האיש שדיבר פנים אל פנים עם אנשים כמו היינריך הימלר, ריינהארט היידריך, הרמן גרינג — ידע כי הוא עומד בפני הרושיה הגורלי ביותר של חייו.